

Коли у тебе є друг-наставник, ти вже не сирота

Розповідає Альона Лічман, наставниця сиріт з Вінниці.

Як Ви познайомилися з програмою «Одна надія»?

Закінчила Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, спеціальність «практичний психолог, соціальний педагог». Кожний психолог повинен вибрати для себе нішу, в якій має працювати. Довгий час я вибирала цю нішу і на сьогодні можу представитися як дитячий та підлітковий психолог. Розробляю спеціальну систему роботи з підлітками, індивідуальні консультації та тренінги.

Познайомилася з програмою «Одна надія» на конгресі в Одесі в 2012 році. Згодом почула про те, що планують готувати координаторів цієї програми. Я відвідала навчання у Києві, спілкувалася з Тетяною Іордан. Після цієї зустрічі ми почали на Вінничині набирати групу людей для навчання наставництву.

Як проходила програма у Вінниці? Як підбирали дітей та наставників?

З дитинства я хотіла допомагати дітям-сиротам. Ми мали сусідів, де були сиріти. Друзі моїх батьків взяли на виховання п'ятох дівчаток, були їм опікунами. І коли взнала про таку програму, зрозуміла, що це шанс допомогти дітям. Коли приїхала з Києва, почала розказувати у всіх церквах, усюди, де могла, про цю програму. Тому, хто зацікавився, у 2014 році запропонували пройти тренінг, який закінчили 20 осіб.

Перший тренінг пройшла і я як майбутній наставник, а другий проводили разом з Тетяною Іордан та Таїсією Колесник.

З двох груп п'ятеро людей були готові працювати. Були ще люди, охочі бути наставниками, але пізніше. Перше бажання у людей

було «допомогти», але діють різні фактори, коли людина не в змозі це робити. Залишилося п'ятеро. Ми почали шукати інтернат, де є діти, які потребують наставників. У Вінниці від нас почали відмежовуватися, аргументуючи це тим, що «наші діти вже п'ять разів на рік були за кордоном. А скільки разів були ви?» Дали нам зрозуміти, що ці діти забезпечені, мають усе, чого бажають, і наставник їм не потрібен.

Ми занепокоїлись, але не здавались. Я подзвонила до селища Вороновиця, там був дитбудинок родинного типу, в якому проживало до тридцяти дітей. Директор нас прийняв, ми зробили презентацію, він зацікавився. Потім ми опитали дітей за спеціальними анкетами: кого б вони хотіли бачити, якими є їхні вподобання. Ті наставники, які проходили навчання, також заповнювали анкети. Після цього для кожної дитини почали добирати наставника.

Чи було бажання у дітей мати наставника?

Так, діти цього хотіли. Ви б бачили, як у них очі палали! Це для них було невідоме, але щось дуже цікаве. Не всі хотіли. В основному такого друга хотіли мати діти від десяти до чотирнадцяти років. Старші діти скептично поставилися, а менші позитивно. Ці діти мали не повний статус сиріт. У них були опікуни.

Як відбувалася зустріч дітей з наставниками?

Одразу ми знайшли пару дівчаткам, які з наставником злилися як «мама та дитина» за вподобанням, поглядами, навіть зовні були схожі.

Через деякий час почалися труднощі. Одна справа пройти тренінг, інша – бути з дитиною. Коли ти вкладаєш, вкладаєш, а немає віддачі, результату. Тоді почали згадувати, що, перше, чому туди прийшли – це щоб у дитини була людина, яка б приходила в один і той же час, яка б була доступна, послідовна та чесна, яка б приймала цю дитину. Почали це все згадувати, діяти таки шляхом, і побачили результат – теплоту і щирість

дітей.

Ваша роль на цьому відрізку їхнього життя?

Підтримувати наставників, які працювали з дітьми. Також я повинна була мати контакт з директором. Ми збиралися декілька разів з наставниками, щоб обговорити радісні чи неприємні події, надихнути один одного. З дітьми дівчата куховарили, малювали, ходили до кафе, але це без мене.

Ви самі мали наставницю?

Весь цей період я молилася, щоб Господь послав мені дитину, яка потребує саме моєї підтримки. З Оксаною Савченко я познайомилася у 2017 році.

Вона тоді прийшла до церкви і сказала, що їй нема де ночувати. Адвентисти почали шукати, де б їй жити. Ця дівчинка була в інтернаті з трьох років. У чотирнадцять років її взяли опікуни, які мали декілька прийомних дітей. В Оксани легка розумова відсталість. Батько привіз її у Вінницю в центр, де можна закінчити курси за різними спеціальностями. Вона там училася, жила, а коли їй виповнилося вісімнадцять, їй сказали, «ти вже за віком не підходиш нам. Можеш йти у самостійне життя, маєш паспорт».

Перше місце, куди прийшла, була церква. Брат з церкви подзвонив до мене, розказав, що її притулили у своєму готелі наші одновірці, й щось треба робити далі.

Нас ніхто не з'єднував, ніхто не контролював, ми самі проходили різні складні ситуації. Оксана прописана у Чернігівській області в інтернаті. У Вінниці нікуди не хотіли її приймати, бо прописка у іншому місті. Оксані треба було лягати у лікарню, проходити перекомісію. Ми півроку вирішували різні питання здоров'я та її майбутнього життя. Я розуміла, що їй тяжко влаштувати на роботу, бо вона не вміє нічого робити через упущені моменти в інтернаті. Ми розуміли, що дівчинку треба помістити в такий інтернат, де б вона могла жити, де б

її навчили жити у соціумі і працювати. У Вінниці такого не було.

Я вчила її митися, прибирати, розпоряджатися коштами. Вона реагувала по-різному. Були напади агресії, нецензурні слова. Мені було боляче, але все одно говорила їй: «Я все одно тебе люблю, приймаю, і ми це пройдемо». Оксана вибігала з дому, грюкала дверима, потім поверталася, просила пробачення, знову ми дружили. Ми дзвонили до Чернігова у соціальну службу, її помістили у місті Ніжин до центру, де можна було жити та поступово адаптуватися до життя. Зараз вона знаходиться в Ріпкинському районі Чернігівської області в інтернаті. Ми з нею підтримуємо зв'язок, посилаю їй, чого вона потребує.

Які Ви бачите досягнення Ваші й інших наставників?

Досягнення дівчат-наставників у тому, що вони самі багато в чому змінилися. Змінився їхній погляд на життя, на дітей-сиріт.

У мене також змінилося ставлення до дітей. Я працювала з Оксаною, якій було вже вісімнадцять років. Доросла дівчина. Моє ставлення до неї не базувалося на жалю. Це було глибоке бажання змінити хоча б на краплинку історію приреченого життя цієї дитини. Вони ходять по колу: інтернат, в'язниця, дітей знову здають до інтернату, неблагополучні сім'ї. Хоча б частинку цієї історії змінити. Ми як наставники мали вплив на їхню подальшу історію життя.

Що є найтяжчим у праці наставників?

Для мене – стриматися, не показати свого обурення й образи, коли на мене вона виливала всякі пакості, погані слова. При цьому я розуміла, що це нормально, що дитині це треба на когось вилити. Треба було сказати, що я тебе люблю, приймаю, яка ти є – це було для мене найвище. У ці хвилини завжди ставила собі запитання: а як ми до Христа ставимось, як Він стоїть і так само чекає, коли ми робимо погані речі? А Христос плаче й дивиться на нас добрими очима в будь-які хвилини. Це

було для мене важливо.

Були різні випадки з Оксаною, коли треба було діяти рішуче. Коли вона жила у готелі, де власники – адвентисти, у кімнаті вона не прибирала, там було багато сміття. Як не намагалася я мотивувати її, щоб прибрала, не допомагало. Тоді я сказала: «Якщо до завтра ти не прибереш, ми будемо змушені забрати ключі, й шукай собі житло в іншому місці». Вона не повірила, й коли забрали ключі, Оксана опинилася на вулиці, спала на лавці на зупинці, добре, що було літо.

Зранку вона прийшла до мене, почала кричати, а коли викричалася, сказала, що все зрозуміла та виправить ситуацію. Вона кричала, що її облизували собаки, що вона брудна. Далі захотіла мене обняти, і я стала брудна. Тому ми пішли помилися, я дала їй одяг перевдітися. Після цього поговорила з нею, що якщо вона не буде працювати, слідкувати за собою, опиниться на вулиці. Цей метод на неї подіяв.

Як психолог, які плюси і мінуси у цій роботі Ви бачите?

Про мінуси не думаю. Програма показала, що вона потрібна. Знаю багато людей, які хочуть цим займатися. Чомусь дуже довгий процес для її реалізації. Другий мінус – багато дітей-сиріт, але коли приходиш до дитбудинку, то кудись діваються ці діти, й «допомога не потрібна». Чому не потрібна? Чому ми їм не потрібні?

Плюси в чому? Ці діти мають людину, до якої можуть будь-якої хвилини зателефонувати, може, покричати, нецензурними словами обізвати, а, можливо, просто спитати, як справи – ця людина у них є. Коли є така людина, то дитина не сама, вона вже не сирота. Коли в тебе вже є хтось, ти не сирота.

Ви плануєте в подальшому бути наставником?

Так, звичайно, просто ще не подавала заявку для проходження тренінгу. Але я молюся і вірю, що Бог пошле дитину, для якої я буду наставником і другом.

Чи є у Вінниці ще наставники?

Звичайно, є, це люди з інших конфесій та волонтери, які подавали заявки у соціальну службу. Одне не знаю: називати наставником можна людину, яка пройшла курси наставників, чи коли вона вже попрацювала з дитиною? Є різні стадії наставництва. Є стадія, коли ти хочеш, друга – коли ти отримав папірець, що можеш бути наставником, і коли ти вже працював з дитиною. Вважаю, що наставник той, хто вже працює з дитиною.

У вінницьких адвентистів добре ставлення до наставників, але не всі можуть ними бути. Хтось усиновлює дітей, хтось стає опікуном, хтось ходить в інтернат і спілкується, хтось не має можливості, бо живе далеко від інтернату.

За що в житті Ви можете подякувати Богові?

Перше – як би не Він, моє життя було б в іншому русі. Те, що у мене сьогодні є – можливість реалізовуватися у своїй професії, допомагати іншим людям, це те, що Бог проявив до мене Свою любов, ласку – за це я Йому вдячна.

У тринадцять років я познайомилася з Богом, у вісімнадцять прийняла хрещення. Моє життя почало кардинально змінюватися в тому напрямку, яке мені дуже подобається, про яке я мріяла.

Коли мені було дев'ятнадцять років, я написала список своїх мрій і забула про нього. Коли рік тому я його знайшла, побачила, що майже все, що було у списку, справдилося. Це все завдяки молитві й тому, що зі мною Господь.

Запитання – Алла Шумило